

Reactie Internetconsultatie Knelpunten Kleine Pensioenen

Betreft wijziging van de Pensioenwet, de Wet verplichte beroepspensioenregeling en de Wet inkomstenbelasting 2001

Het wetsvoorstel wil drie knelpunten oplossen rond kleine pensioenen. Ten eerste: het voor pensioenuitvoerders mogelijk maken om (de waarde van) kleine pensioenen te kunnen overdragen. Ten tweede: het afkopen van een klein nettopensioen. Ten derde: fiscale sancties wegnemen bij afkopen van een (kleine) lijfrente.

KBO-PCOB, ANBO, Koepel Gepensioneerden en NOOM kijken vanuit de blik van gepensioneerden en aanstaande gepensioneerden naar dit wetsvoorstel.

Wie hebben er straks mee te maken?

Dit wetsvoorstel heeft betrekking op de mensen met een klein ouderdomspensioen, een klein nettopensioen of een kleine nettolijfrente. Het gaat om een nettopensioen dat op jaarbasis minder bedraagt dan, in 2021, € 503,24.

Dat gaat concreet om mensen die vaker:

- Een hele reeks aan banen hebben gehad, met niet altijd pensioenopbouw
- Op een laag niveau, tegen een laag inkomen, hebben gewerkt en naar rato pensioen hebben opgebouwd
- Als zelfstandige een deel pensioen hebben opgebouwd via spaargeld, eigen huis en/of vermogen, beleggingen
- Parttime gewerkt hebben. (Veelal vrouwen; voor alleenstaande vrouwen ligt het gemiddelde netto pensioen per jaar op 580 euro)
- In het buitenland hebben gewoond
- Werk en zorg hebben afgewisseld in hun leven
- Op enig moment werkloos of ziek zijn geworden, en/of arbeidsongeschikt zijn geraakt

Door die bril gekeken, is dit wat ons opvalt bij de voorgenomen wetswijziging:

- Dit wetsvoorstel sluit goed aan bij het in 2019 gesloten pensioenakkoord. Daarin is afgesproken om een stap te zetten richting een arbeidsvormneutraal pensioenkader, en dat past inderdaad beter bij de huidige arbeidsmarkt waarin werknemers van werkgever/baan wisselen, soms jaren verlof nemen en van arbeidsvorm wisselen (zelfstandig, flex, vast)
- Het lijkt wel primair te zijn geredeneerd vanuit de pensioenfondsen, die met kleine pensioenen veel extra administratie moeten voeren en een beleggingsrisico lopen (dat zijn ook de 'knelpunten' uit de wetsvoorsteltitel). Met het wetsvoorstel wordt dit risico verkleind
- Daarmee vergroot je de kans dat kleine ('onrendabele') pensioenen naar een pensioenuitvoerder kunnen worden geschoven die mogelijk een lager beleggingsrendement realiseert. Daarmee wordt je kleine pensioen dus later mogelijk minder waard (dan dit wetsvoorstel beoogt).

- Het voorstel is daarmee in het belang van de pensioenfondsen, en van de actieve en passieve deelnemers met een semi-volledig tot volledig, en een gemiddeld tot bovengemiddeld pensioen
- Het voorstel is daarmee mogelijk niet in het belang van de actieve en passieve deelnemers met een onvolledig en/of benedengemiddeld pensioen, zoals de groepen die hierboven genoemd zijn
- Gesteld wordt 'Een klein (bruto) ouderdomspensioen kan worden overgedragen zonder tussenkomst van de betreffende deelnemer'. Dat lijkt ons ongewenst. Een deelnemer moet weten dat zij of hij naar een andere uitvoerder gaat met het pensioentje, hoe klein ook. Je moet ook weten wat dit betekent (hopelijk een verbetering, maar mogelijk ook een verslechtering als het gaat om te behalen rendement). En je moet de mogelijkheid hebben om hier nee tegen te zeggen
- In de Memorie van Toelichting wordt verwezen naar het 'doenvermogen' van de WRR uit het rapport "Weten is nog geen doen". *De overheid doet in toenemende mate een beroep op de zelfredzaamheid van mensen, terwijl de menselijke vermogens daartoe begrensd zijn. De WRR stelt dat alleen kennis en intelligentie, oftewel "denkvermogen", niet genoeg zijn om zelfredzaam te zijn. Mensen moeten ook over "doenvermogen" beschikken. De WRR concludeert dat veel mensen, zowel kwetsbare groepen als mensen met een goede opleiding en maatschappelijke positie, daar slechts beperkt toe in staat zijn.*
 Tot zover prima, maar dan volgt de toets op doenvermogen van dit wetsvoorstel. Gesteld wordt dat *'deze naar verwachting geen groot beroep doen op het doenvermogen van respectievelijk de deelnemer (uitbreiding recht op waardeoverdracht en invoering recht op afkoop klein nettopensioen) of de gerechtigde (afkoop kleine nettolijfrente)'*.
 Dat valt te betwisten. Pensioenen zijn een ingewikkeld onderwerp. Heel veel mensen, in het bijzonder vrouwen, praktisch opgeleiden en mensen met een migratie-achtergrond, zijn helemaal niet zo 'pensioenfit', of financieel geletterd. Dit voorstel moet wat ons betreft dan ook worden getoetst in de praktijk met deelnemers en gerechtigden die het betreft.
- In aansluiting bij onze zorg over het denk- en doenvermogen van mensen wat betreft pensioenen benadrukken wij als organisaties van senioren en gepensioneerden het belang van meer informatie en voorlichting over pensioenen. Wij zouden dan ook zien dat er veel meer aandacht komt voor begrijpelijke voorlichting voor juist al die mensen die wel werken - in welke vorm dan ook. Met voorlichting over pensioenopbouw en over het belang van zelf sparen voor je pensioen als je niet je hele leven in vaste dienst bent bij een werkgever die pensioenplichtig is.
- Verder over doenvermogen: *'Het recht op waardeoverdracht van de pensioenuitvoerder is juist bedoeld om geen beroep te doen op de deelnemer met een klein pensioen. In het belang van die deelnemer kan de pensioenuitvoerder zonder diens tussenkomst het proces in werking zetten van automatische waardeoverdracht. Meer deelnemers worden als het ware ontzorgd.'*
 Dat klinkt prima, als het voor alle deelnemers ook een verbetering oplevert van hun pensioenvoorziening. Dat is geen zekerheid, zie punt 11 hieronder.
- Over doenvermogen bij lijfrente: *'Van de gerechtigde tot een nettolijfrente mag redelijkerwijs worden verondersteld dat de bescheiden af te wegen belangen en de eveneens bescheiden te*

ondernemen acties om instemming te geven en uitbetaling mogelijk te maken geen al te onoverkomelijk beroep doet op het denk- en doenvermogen'.

Deze veronderstelling is niet onderbouwd of getoetst. Het gaat om een financiële beslissing die een verleiding kent van het nu (direct liquide middelen) versus het later (een betere financiële oudedagsvoorziening). Daar moet je voorzichtig mee zijn.

- Er zitten zeker ook goede kanten aan dit wetsvoorstel. Geprobeerd wordt namelijk om kleine pensioenen liefst samen te voegen (de opbouw uit het pensioen van al je banen). Daarmee kom je sneller boven de afkoopsom uit die geldt voor hele kleine pensioenen. Je voorkomt dat meerdere pensioenuitvoerders administratiekosten zullen aftrekken van je pensioenopbouw en beleggingen. En opgeteld kom je dan wél tot een volume waarmee een uitvoerder kan gaan beleggen tegen rendement. In combinatie met de lagere kosten van de pensioenuitvoerders leidt dit ertoe dat mensen meer pensioen zullen ontvangen.
- Edoch: dat is een veronderstelling die nog weinig hardheid kent. Gaat dit succesvol en rendabel samenvoegen ook gebeuren? Levert het de kleine pensioenspaarders daadwerkelijk wat op? Als organisaties voor senioren en gepensioneerden pleiten we voor monitoring, om vinger aan de pols te houden. En voor het hand-aan-de-kraanprincipe: de mogelijkheid dat deze wetswijziging wordt teruggedraaid als uit monitoring blijkt dat het negatieve effecten heeft voor de kleine (actieve en passieve) deelnemers.

Samengevat vragen wij de Minister SZW:

1. Wettelijk te regelen dat er geen waarde mag worden overgedragen, tenzij de deelnemer actieve toestemming hiertoe heeft verleend en de consequenties van die overdracht duidelijk vooraf aan de deelnemer kenbaar zijn gemaakt.
2. Praktisch te regelen dat het dit proces van waardoverdracht vanuit de overheid, in afstemming met ouderenorganisaties, goed gemonitord wordt, om mogelijk onbedoelde effecten van de wetgeving tijdig bij te kunnen bijstellen.